

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET GALOVIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 45512/11)

PRESUDA

Članak 4. Protokola br. 7 • Pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari • Postupci i sankcije za prekršaje i kaznena djela činili su dio koherentne cjeline za kažnjavanje pojedinačnih činova i obrazaca nasilja u obitelji na djelotvoran, razmjeran i odvraćajući način • Dvojnost postupaka imala je komplementarne svrhe i bila je predvidljiva za podnositelja zahtjeva • Suradnja među sudovima, uračunavanje oduzimanja slobode i dovoljna povezanost u vremenu između različitih postupaka, imajući u vidu posebnu dinamiku u kontekstu nasilja u obitelji

Članak 6. stavak 1. (kazneni aspekt) i članak 6. stavak 3. točke (b) i (c) • Pošteno suđenje • Odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane prije sjednice žalbenog suda i poštovanje prava na zastupanje po odvjetniku • Odsutnost podnositelja zahtjeva sa sjednice žalbenog suda

STRASBOURG

31. kolovoza 2021.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Galović protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Péter Paczolay, *predsjednik*,

Ksenija Turković,

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Gilberto Felici,

Erik Wennerström,

Ioannis Ktistakis, *suci*,

i Renata Degener, *tajnica Odjela*,

uzimajući u obzir:

gore navedeni zahtjev protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljani g. Miljenko Galović („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 18. srpnja 2011.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru u pogledu prava da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari, u pogledu odsustva podnositelja zahtjeva sa sjednice drugostupanjskog suda te o prigovorima o njegovu pravu da se brani sam ili uz djelotvornu pomoć odvjetnika i njegovu pravu da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane, a da se ostatak zahtjeva proglašeni nedopuštenim,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 29. lipnja 2021.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Podnositelj zahtjeva osuđen je za nekoliko prekršaja nasilja u obitelji. U konačnici je i u kaznenom postupku temeljem optužnog prijedloga osuđen za nasilničko ponašanje u obitelji i zapuštanje ili zlostavljanje djeteta. Prigovorio je na temelju članka 6. stavka 3. točke (b) Konvencije da, zbog kratkog razdoblja između datuma na koji je obaviješten o sjednici žalbenog suda i stvarnog datuma te sjednice, nije imao dovoljno vremena pronaći odvjetnika i pripremiti svoju obranu. Nadalje je prigovorio da je njegova odsutnost sa sjednice žalbenog suda dovela do povrede njegovih prava na temelju članka 6. stavka 3. točke (c) Konvencije. Konačno, podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je suđeno dva puta i da je dva puta kažnjen za isto djelo u suprotnosti s člankom 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju.

ČINJENICE

2. Podnositelj zahtjeva rođen je 1957. godine i živi u Zagrebu. Podnositelja zahtjeva pred Sudom je zastupala gđa T. Milanković Podbrežnički, odvjetnica iz Zagreba.

3. Hrvatsku Vladu zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

5. Dana 4. srpnja 2007. Općinski sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim u kaznenom postupku za nasilničko ponašanje u obitelji i zapuštanje ili zlostavljanje maloljetnog djeteta u razdoblju od ožujka 2002. do kraja veljače 2005. godine. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine uz primjenu uvjetne osude s rokom provjeravanja od pet godina. Ta je presuda potvrđena u žalbenom postupku, a uvjetna osuda naknadno je opozvana (vidi stavak 33. ove presude).

A. Prekršajni postupak

6. U međuvremenu, dana 6. listopada 2006. Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za prekršaj nasilja u obitelji na temelju članka 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (vidi stavak 68. ove presude) na štetu njegove maloljetne kćeri Z.G., počinjen 5. listopada 2006. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od pedeset dana uz primjenu uvjetne osude s rokom provjeravanja od godinu dana.

7. Dana 2. veljače 2007. Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za prekršaj nasilja u obitelji na štetu njegove supruge Mi.G. i sina H.G. počinjen 30. siječnja 2007. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od deset dana, a njegova je prethodna uvjetna osuda opozvana (vidi stavak 6. ove presude) te je osuđen na kaznu zatvora u ukupnom trajanju od pedeset i devet dana.

8. Dana 3. travnja 2007. isti je sud proglasio podnositelja zahtjeva krivim za prekršaj nasilja u obitelji na štetu njegove supruge Mi.G., sina H.G. i maloljetne kćeri Z.G. počinjen ranije istoga dana. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od četrdeset dana uz primjenu uvjetne osude s rokom provjeravanja od deset mjeseci.

9. Dana 16. siječnja 2008. Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za prekršaj nasilja u obitelji jer je 10. siječnja 2008. verbalno vrijeđao svoje kćeri Z.G. i M.G. i svoju suprugu Mi.G. Podnositelju je izrečena kazna zatvora u trajanju od sedamdeset i šest dana uz primjenu uvjetne osude s rokom provjeravanja od godinu dana, uzimajući u obzir prethodno izrečenu uvjetnu osudu (vidi stavak 8. ove presude). Ta je presuda potvrđena u žalbenom postupku.

10. Dana 4. studenoga 2008. Centar za socijalnu skrb Kutina primio je prijavu od Mi.G. Ona je navela da se podnositelj zahtjeva 3. studenoga 2008. nasilnički ponašao u njihovoj obiteljskoj kući, da ju je krivio za gubitak posla i da joj od 2005. godine prijeti da će je ubiti. Dostavila je medicinsku dokumentaciju od istoga dana iz koje je proizlazilo da je zadobila ozljede glave. Centar za socijalnu skrb Kutina podnio je kaznenu prijavu policiji.

11. Dana 4. studenoga 2008. policija je pokrenula prekršajni postupak protiv podnositelja zahtjeva pred Prekršajnim sudom u Zagrebu zbog

prekršaja nasilja u obitelji iz članka 4. i članka 18. stavka 3. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji počinjenog 3. studenoga 2008. na štetu Mi.G., koja je tada već bila njegova bivša supruga, i na štetu njegove kćeri M.G.

12. Istog dana podnositelj je uhićen i smješten u pritvor.

13. Dana 17. studenoga 2008. Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za nasilje u obitelji na štetu Mi.G. i njegove starije kćeri M.G. te mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od trideset dana. Istodobno je opozvao prethodnu uvjetnu osudu podnositelja zahtjeva (vidi stavke 8. i 9. ove presude) te mu je izrekao kaznu zatvora u ukupnom trajanju od 112 dana. Mjerodavni dio te presude glasio je kako slijedi:

“Okrivljenik Miljenko Galović , ... kriv je što je dana 3. i 4. studenog 2008. g. u 10,02 sati u [njegovoj] obiteljskoj kući... u alkoholiziranom stanju, nasilnički se ponašao u [svojoj] obitelji na način da je dana 3. studenog 2008. oko 16,00 sati verbalno vrijeđao svoju kćerku M.G. i bivšu suprugu Mi.G. riječima “Kurvetine, droljetine, zbog vas sam izgubio posao!, da bi potom njegova kćer M. napustila kuću, te ju je po povratku kući oko 20,30 sati nastavio vrijeđati riječima “Droljetino, kurvetino, ti i tvoja mama, zbog vas sam izgubio posao”, nakon čega se zaključala u sobu dok je okrivljenik udarao po vratima njene sobe, nastavljajući je vrijeđati riječima “Droljetino, kurvetino, gubi se iz kuće, odi svom jebaču, gubi se!” te je dana 3. studenog 2008. g. u 17,00 sati verbalno napao svoju bivšu suprugu Mi.G. riječima: „Kurvetino jedna, znaš li da sam ja danas zbog tebe dobio otkaz, ja ću tebe izbaciti van iz kuće, ja ću te ubiti, sada više nemaš alimentacije, banka će ti sjesti na imovinu, vidiš kako si glupa, moslavačko zagorska kurvetino!“ nakon čega je otišao spavati, da bi u 18.30 sati kada se probudio došao u sobu gdje se nalazila njegova bivša supruga te nastavio s verbalnim vrijeđanjem riječima „Kurvetino, ja sam danas izgubio posao!“ da bi ju potom i fizički napao na način da je prišao krevetu na kojem je sjedila te ju je s obje ruke uhvatio za kosu i bacio ju na krevet na način da ju je s lijevom rukom držao za kosu, a desnom rukom otvorenim dlanom ju je više puta udario po lijevoj strani lica u predjelu uha te govorio „Ajde zovi, zovi, ubit ću te prije nego dođe policija, ako me staviš u zatvor, ja ću te naći nakon dvije godine, moja si!“

...

Sud je izvršio uvid u... zapisnik o utvrđivanju alkohola u krvi [od 4.studenog 2008. g.]“

14. Presudom od 28. siječnja 2009. Visoki prekršajni sud izmijenio je pravnu kvalifikaciju djela i presudio da je riječ o djelu iz članka 18. stavka 1. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, a ne članka 18. stavka 3. tog zakona. Osim toga, odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio je prvostupanjsku presudu, koja je time postala pravomoćna.

B. Kazneni postupak

15. Dana 4. studenoga 2008. Mi.G. je podnijela kaznenu prijavu protiv podnositelja zahtjeva policiji u Kutini u vezi s događajima od 3. studenoga 2008. Dana 2. prosinca 2008. policija je njezinu kaznenu prijavu dopunila prethodnim događajima koji su obuhvaćali razdoblje od

veljače 2005. do 4. studenoga 2008. te ju je dostavila Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu.

16. Od dana 2. prosinca 2008. podnositelj zahtjeva se nalazio u pritvoru ne zbog počinjenja prekršaja, već zbog sumnje da je počinio kaznena djela: nasilničko ponašanje u obitelji na štetu svoje supruge, svojih dviju kćeri i sina; te zapuštanje i zlostavljanje djeteta na štetu svoje mlađe kćeri.

17. Dana 3. prosinca 2008., pozivajući se među ostalim na dokumente na temelju kojih je vođen prethodni prekršajni postupak, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu zatražilo je od istražnog suca da provede istražne radnje u odnosu na podnositelja zahtjeva u vezi sa kaznenim djelima: četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji počinjena na štetu njegove bivše supruge, njegovih dviju kćeri i sina te jedno kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta na štetu njegove mlađe kćeri Z.G. Istog dana podnositelja zahtjeva saslušao je istražni sudac istog suda, u nazočnosti E.H., branitelja po vlastitom izboru podnositelja zahtjeva. Podnositelj je opovrgnuo optužbe koje su mu stavljene na teret. Istražni sudac podnositelju je odredio pritvor u trajanju od četrdeset osam sati zbog opasnosti da će utjecati na svjedoke.

18. Pritvor podnositelja zahtjeva naknadno je produljivan tijekom istrage i suđenja.

19. Dana 12. prosinca 2008. podnositelj zahtjeva dostavio je istražnom sucu svoju pisanu obranu.

20. Dana 15. prosinca 2008. istražni sudac saslušao je: psihijatrijskog vještaka koji je 2005. godine obavio psihijatrijsko vještačenje podnositelja zahtjeva, odvjetnika iz Centra za socijalnu skrb zaduženog za podnositelja zahtjeva i njegovu obitelj, te bivšu suprugu podnositelja zahtjeva Mi.G. Ni podnositelj ni njegov branitelj nisu bili prisutni.

21. Dana 20. siječnja 2009. istražni sudac saslušao je podnositeljeva sina H.G. i stariju kćer M.G. Podnositeljev branitelj bio je prisutan.

22. Dana 21. siječnja 2009. istražni sudac saslušao je podnositeljevu mlađu kćer Z.G. Ni podnositelj ni njegov branitelj nisu bili prisutni.

23. Dana 26. siječnja 2009. Državno odvjetništvo u Zagrebu podnijelo je optužni prijedlog protiv podnositelja zahtjeva pred Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu (dalje u tekstu: „Općinski sud”) za kaznena djela: četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji kako je određeno u članku 215.a Kaznenog zakona počinjena na štetu njegove bivše supruge, njegovih dviju kćeri i sina; te jedno kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta kako je određeno u članku 213. Kaznenog zakona počinjeno na štetu njegove maloljetne kćeri Z.G. Prema optužnom prijedlogu, ta su djela počinjena u razdoblju od veljače 2005. do 3. studenoga 2008. godine.

24. Dana 10. veljače 2009. Općinski sud odredio je psihijatrijsko vještačenje podnositelja zahtjeva.

25. Dana 23. veljače 2009. podnositelj zahtjeva dostavio je dodatnu pisanu obranu.

26. Dana 10. ožujka 2009. psihijatar je dostavio nalaz i mišljenje u odnosu na podnositelja zahtjeva, utvrdivši da je u vrijeme navodnog počinjenja kaznenih djela njegova sposobnost shvaćanja značenja svog postupanja bila smanjena, no ne značajno.

27. Dana 11. ožujka 2009. podnositelj zahtjeva dostavio je dodatnu pisanu obranu.

28. Dana 17. ožujka 2009. podnositelj je dostavio svoj pisani „završni govor”.

29. Na raspravi održanoj pred Općinskim sudom 24. ožujka 2009. podnositelj zahtjeva i tri svjedoka dali su iskaze.

30. Dana 19. svibnja 2009. podnositelj zahtjeva dostavio je dodatnu pisanu obranu.

31. Daljnje rasprave održane su 2. i 23. lipnja te 7. i 14. srpnja 2009. godine. Nekoliko svjedoka i psihijatrijski vještak dali su iskaze.

32. Dana 15. lipnja 2009. podnositelj zahtjeva zatražio je od suda dopuštenje da razgleda spis. Njegov je zahtjev prihvaćen.

33. Presudom od 14. srpnja 2009. Općinski sud proglasio je podnositelja zahtjeva krivim za jedno kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta u odnosu na njegovu tada maloljetnu kćer Z.G. te je utvrdio kaznu zatvora u trajanju od deset mjeseci. Proglašen je krivim i za ukupno četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji u odnosu na: njegovu kćer Z.G., za koje djelo je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci; njegovu kćer M.G., za koje djelo je utvrđena kazna zatvora u trajanju od devet mjeseci; njegovu sina H.G., za koje djelo je utvrđena kazna zatvora u trajanju od sedam mjeseci; i njegovu bivšu suprugu Mi.G., za koje djelo je utvrđena kazna zatvora u trajanju od godinu dana. Istodobno mu je opozvana uvjetna osuda od dvije godine koja je bila primijenjena u ranijem kaznenom postupku (vidi stavak 5. ove presude) te mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od pet godina. Određena mu je i sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu. Mjerodavni dio presude glasio je:

“Okrivljeni MILJENKO GALOVIĆ ... kriv je što je u vremenu od veljače 2005. do 03. studenog 2008. u ... u stanu gdje je u zajedničkom kućanstvu živio sa malodobnom kćeri Z., te punoljetnom kćerkom M. i punoljetnim sinom H., te kao izvanbračni suprug Mi. G., učestalo u alkoholiziranom stanju u prisutnosti mladb. Z., iako je znao da može ugroziti njen psihofizički razvoj, pred istom verbalno i fizički napadao suprugu M. i punoljetnu djecu, na način da je izvanbračnu suprugu Mi. nazivao pogrđnim imenima: "kurvo, droljo", te joj psovao majku, prijetio da će je ubiti i prodati, te ju fizički napadao na način da ju je šamarao, čupao za kosu, te bacao na pod, a sve u prisutnosti malodobne Z., te kćerke M. i sina H., te je [prijetio da će] izvanbračnu suprugu M. i djecu izbaciti iz stana i prijetio da će ih ubiti, a jednom prigodom u prosincu 2007. je uzeo kuhinjski nož, te ga izvanbračnoj supruzi M. stavio pod vrat i rekao joj da je poslala agente USKOK-a da ga traže po gostionicama, te nasrtao na izvanbračnu suprugu i mahao nožem, dok je kćeri M. također upućivao uvrede da je "kurva, drolja i moslavačka kurva", te da ide svom jebaču, a sinu H. također upućivao uvrede da je "imbecil, idiot", psovao mu majku i govorio da "puši kurac", a prilikom vrijeđanja je naguravao H., uslijed kojeg ponašanja okrivljenika je H. početkom 2007. odselio iz stana. [Okrivljeni]

PRESUDA GALOVIĆ protiv HRVATSKE

je malodobnoj Z. učestalo govori da je: "debela prasica, da je nitko neće jebati, da je debela drolja", hvatao ju za glavu i tjerao iz stana, te se tako ponašao prema Z. i nakon što je postala punoljetna, a koje ponašanje je kulminiralo 3. studenog 2008. kada je okrivljeni verbalno napao izvanbračnu suprugu Mi. i kćer M. govoreći im da su "kurvetine i droljetine", a kada je izvanbračna supruga Mi. ostala sama sa njim u stanu, ponovno verbalno napao imenovanu, govoreći joj da je kurva i da je zbog nje dobio otkaz, da će ju izbaciti iz kuće i da će ju ubiti, nakon čega ju je fizički napadao na način da ju je zgrabio za kosu, bacio na krevet i udario šakama po glavi, te nastavio vrijeđati govoreći joj da je: "glupa, moslavačko-zagorska drolja", od kojih udaraca po glavi je izvanbračnoj supruzi raskrvario uho, te joj tom prigodom [okrivljeni] upućivao prijetnje da ako nazove policiju da će ju ubiti, a nakon što se kćer M. vratila istoga dana kući, ušao u sobu imenovane, te joj govorio "droljo, kurvo, zbog tebe sam izgubio posao, gubi se iz kuće", nakon čega je hodao po kući za M., te ju nastavio i dalje vrijeđati pogrđnim riječima, uslijed kojeg ponašanja okrivljenika su bile učestale intervencije policijskih službenika, te je okrivljenik svojim ponašanjem ugrozio pravilan psihofizički razvoj svoje malodobne kćeri Z. koja je zbog navedenog ponašanja okrivljenika u tretmanu psihijatra ..., dok je kod kćerke M., sina H. i izvanbračne supruge Mi. izazvalo osjećaj straha, uznemirenosti i ugroženosti za vlastiti život i zdravlje.

...

U tijeku postupka, sud je izvršio uvid u ... zapisnik o utvrđivanju alkohola od [4. studenog 2008.]..., presudu Prekršajnog suda u Zagrebu [od 4. studenog 2008.]..., medicinsku dokumentaciju Mi.G. [vezano za incident od 3. studenog 2008.g.]...

...

S obzirom na kaznena djela nasilničkog ponašanja iz čl. 215a KZ počinjena na štetu Z.G., M.G., Mi.G. i H.G., sud je utvrdio da je [podnositelj zahtjeva] u inkriminiranom periodu svojim izrazito drskim, agresivnim, bezosjećajnim ponašanjem članove svoje obitelji doveo u ponižavajući položaj verbalno i fizički ih ugrožavajući, napadajući i prijeteći, a što proizlazi kako iz iskaza svih saslušanih svjedoka, tako i iz u spisu priležućih materijalnih dokaza. Sama težina ponašanja [podnositelja zahtjeva] s obzirom na inkriminirana mu kaznena djela vidljiva je i u činjenici da oni takovo ponašanje od strane okrivljenika trpe od 1995. godine, da njegova starija kćer M.G. navodi da je mislila da [njegovo ponašanje] nije kažnjivo dok god ih ne tuče te da sami oštećenici pozivaju policiju tek kad "voda dođe do grla" s obzirom da su u neprestanom strahu zbog agresivnog ponašanja [podnositelja zahtjeva]. Niti cijeli niz prekršajnih osuda, niti ranija kaznena presuda zbog istovrsnih kaznenih djela nije dovela do promjene ponašanja [podnositelja zahtjeva], već isto kulminira 3. studenog 2008. godine kada Mi.G. i odlazi od kuće, strahujući za vlastiti život.

[U navedenu] se kaznu zatvora uračunava vrijeme koje je [podnositelj zahtjeva] izdržao temeljem rješenja Prekršajnog suda u Zagrebu od [10. siječnja 2008.] od 11. siječnja do 16. siječnja 2008. i [na temelju rješenja suda od 17. studenog 2008.] od 5. studenog do 2. prosinca 2008. godine....“

34. Prvostupanjska presuda dostavljena je podnositeljevu odvjetniku E.H. 13. kolovoza 2009. godine.

35. Podnositelj zahtjeva ostao je u pritvoru.

36. Dana 19. kolovoza 2009. podnositelj zahtjeva podnio je žalbu protiv prvostupanjske presude i zatražio je da se održi rasprava. Opširno je

prigovorio zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene domaćeg prava u svom predmetu.

37. Dopisom od istog datuma, koji je prvostupanjski sud primio dan kasnije, podnositelj zahtjeva otkazao je punomoć koja je bila izdana E.H., njegovu odvjetniku.

38. Dana 24. kolovoza 2009. podnositelj zahtjeva uputio je dopis Općinskom sudu, navodeći da mu je potreban novi branitelj. Dostavio je popis osam odvjetnika i zatražio da mu se omogući da ih kontaktira telefonom. Općinski sud zaprimio je taj dopis 25. kolovoza 2009.

39. Drugim dopisom od 25. kolovoza 2009. podnositelj zahtjeva obavijestio je Općinski sud da je otkazao punomoć izdanu E.H. i zatražio je da mu se omogući da telefonom kontaktira četiri druga odvjetnika. Općinski sud zaprimio je taj dopis 26. kolovoza 2009. Podnositelj zahtjeva podnio je isti zahtjev u dopisu od 26. kolovoza 2009.

40. Dana 31. kolovoza 2009. E.H. je u ime podnositelja zahtjeva podnio žalbu protiv prvostupanjske presude.

41. Dana 7. rujna 2009. podnositelj zahtjeva zatražio je dopuštenje da razgleda dio spisa.

42. Dana 9. rujna 2009. predsjednik Općinskog suda postavio je S.A. braniteljem podnositelja zahtjeva i podnositelju je poslao presliku dijela spisa u koji je podnositelj zatražio uvid.

43. Dana 14. rujna podnositelj zahtjeva obavijestio je Općinski sud da nema povjerenja u S.A. te je prigovorio da njegovu zahtjevu da telefonom kontaktira tri odvjetnika nije bilo pravilno udovoljeno. Objasnio je da je pisao dvama odvjetnicima i da je dopise poslao preporučenom poštom, ali da nije primio nikakvu potvrdu o primitku. Kad je riječ o trećem odvjetniku, broj na koji mu je bilo dopušteno nazvati ga nije bio točan.

44. Dana 16. rujna podnositelj je ponovno kontaktirao E.H. Istog dana D.L., drugi odvjetnik, posjetio je podnositelja u zatvoru.

45. Dana 23. rujna 2009. predsjedavajući sudac raspravnog vijeća dopustio je podnositelju zahtjeva da kontaktira dva odvjetnika.

46. Dana 27. rujna 2009. podnositelj zahtjeva osobno je podnio dodatnu žalbu protiv svoje osuđujuće presude.

47. Dana 29. rujna 2009. podnositelj je kontaktirao odvjetnika J.M.

48. Dana 7. listopada 2009. dva odvjetnika, J.M. i A.D., posjetila su podnositelja zahtjeva u zatvoru.

49. Dana 23. listopada 2009. predsjednik raspravnog vijeća Općinskog suda obavijestio je Županijski sud u Zagrebu (dalje u tekstu: „Županijski sud”) da je podnositelj zatražio uvid u spis.

50. Županijski sud obavijestio je samo bivšeg podnositeljeva branitelja E.H. o sjednici zakazanoj za 2. studenoga 2009. na kojoj će se ispitati žalba.

51. Presudom od 2. studenoga 2009. donesenom na toj sjednici, Županijski je sud ispitao sve žalbe koje su podnijeli i podnositelj zahtjeva i njegov branitelj E.H. Djelomično je prihvatio njihove tvrdnje te je

podnositelju smanjio kaznu na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i tri mjeseca, bez održavanja rasprave i u odsutnosti podnositelja zahtjeva i odvjetnika E.H. i S.A. Žalbe su u preostalom dijelu odbijene te je u tom dijelu prvostupanjska presuda potvrđena.

52. Dana 19. studenoga 2009. podnositelj zahtjeva iz pritvorske je jedinice odveden u zatvor, gdje je počeo izdržavati kaznu.

53. Podnositelj zahtjeva zatim je podnio zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude Vrhovnom sudu Republike Hrvatske. Tvrdio je, *inter alia*, da nije bio obaviješten o sjednici na kojoj je Županijski sud ispitao njegovu žalbu i donio presudu, iako je prema pravilima kaznenog postupka optuženik koji je zatražio održavanje rasprave pred drugostupanjskim sudom morao biti obaviješten o takvoj sjednici. Samo je njegov bivši branitelj E.H. bio obaviješten, iako u to vrijeme više nije zastupao podnositelja.

54. Dana 20. siječnja 2010. Vrhovni sud ukinuo je drugostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno odlučivanje. Presudio je da je Županijski sud prekršio pravila kaznenog postupka obavijestivši o sjednici od 2. studenoga 2009. bivšeg podnositeljeva branitelja E.H., a ne njegova trenutačnog branitelja S.A., koji je bio postavljen po službenoj dužnosti.

55. Dana 5. veljače 2010. podnositelj zahtjeva premješten je iz zatvora u pritvorsku jedinicu u Zagrebu. Istog dana dostavljena mu je odluka Vrhovnog suda od 20. siječnja 2010. godine.

56. Dana 9. veljače 2010. podnositelj je zatražio od Županijskog suda da mu se omogući da telefonom kontaktira pet odvjetnika. Taj je zahtjev registriran na Županijskom sudu 10. veljače 2010. te je dostavljen Općinskom sudu, koji ga je zaprimio 15. veljače 2010. godine.

57. U međuvremenu, 12. veljače 2010. godine Županijski je sud obavijestio podnositelja zahtjeva i njegova branitelja postavljenog po službenoj dužnosti S.A. da je sjednica pred tim sudom, na kojoj će se ispitati žalba podnositelja zahtjeva, zakazana za 16. veljače 2010.

58. Dopisom koji je Županijski sud primio dan prije sjednice podnositelj zahtjeva zatražio je od suda da odgodi sjednicu za tjedan dana i da mu dopusti da se sam zastupa. Objasnio je da je o sjednici bio obaviješten samo četiri dana unaprijed, poslijepodne u petak 12. veljače 2010., te da stoga nije imao dovoljno vremena pripremiti obranu niti ikoga kontaktirati. Naglasio je da je pisao trima odvjetnicima dok je bio u zatvoru. Istodobno je zatražio dopuštenje da se sam zastupa jer je „sudjelovao u događajima [u odnosu na koje] je bio optužen”, a po zanimanju je upravni pravnik. Kad je riječ o odvjetniku S.A., podnositelj zahtjeva naveo je da ga ne poznaje i da nikada nije s njim razgovarao o svom predmetu. Ponovio je da je tražio da prisustvuje sjednici kako bi iznio više pojedinosti o relevantnim činjenicama i motivima svoje bivše supruge za navodno davanje lažnog iskaza i manipuliranje njihovom djecom. Priložio je i podneske o optužbama koje su mu stavljene na teret.

59. Dana 16. veljače 2010. predsjedavajući sudac raspravnog vijeća Općinskog suda dopustio je podnositelju zahtjeva da telefonom kontaktira pet odvjetnika koje je naveo u svom zahtjevu.

60. Sjednica Županijskog suda održana je kako je i zakazana 16. veljače 2010. godine. Podnositelj zahtjeva, koji je u to vrijeme još uvijek bio u pritvoru, nije bio pozvan, a njegov branitelj postavljen po službenoj dužnosti S.A. nije bio prisutan. Sjednici nije prisustvovao ni nadležni državni odvjetnik.

61. Nakon sjednice Županijski je sud donio presudu istovjetnu svojoj prethodnoj presudi od 2. studenoga 2009. – podnositelju je smanjio kaznu na kaznu zatvora u trajanju od četiri godine i tri mjeseca i odbio je ostatak njegove žalbe. Mjerodavni dio te presude glasi kako slijedi:

“Na sjednici vijeća nije osigurana nazočnost okrivljenika Miljenka Galovića, koji se nalazi u pritvoru i ima branitelja, jer vijeće nije smatralo svrhovitim njegovo prisustvo.“

62. Dana 17. veljače 2010. podnositelj zahtjeva osobno je podnio još jedan zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude Vrhovnom sudu, koji zahtjev je dopunio 30. ožujka te 18. i 22. travnja 2010. Tvrdio je, *inter alia*, sljedeće: (a) o sjednici Županijskog suda od 16. veljače 2010. bio je obaviješten samo četiri dana unaprijed te stoga nije imao dovoljno vremena za pripremu svoje obrane; (b) branitelj koji mu je postavljen po službenoj dužnosti nikada ga nije kontaktirao i nije prisustvovao sjednici; (c) zbog vremenskih ograničenja i premještanja iz zatvora u pritvorsku jedinicu nije imao dovoljno vremena angažirati odvjetnika po vlastitom izboru koji bi ga zastupao pred Županijskim sudom; (d) nije bio pozvan na sjednicu žalbenog suda; i (e) s obzirom na njegove prethodne osude za nasilje u obitelji u kaznenom postupku i u nekoliko prekršajnih postupaka, njegova kaznena osuda u pobijanoj presudi predstavljala je drugu osudu za isto djelo.

63. Presudom od 27. travnja 2010. godine Vrhovni je sud odbio podnositeljev zahtjev. Bavio se samo pitanjem o načelu *ne bis in idem* u vezi s presudom Prekršajnog suda u Zagrebu od 17. studenoga 2008. (vidi stavak 13 ove presude). Mjerodavni dio presude glasi:

“Činjenični opis prekršaja za koje je [podnositelj zahtjeva] presudom Prekršajnog suda proglašen krivim ..., nije identičan s činjeničnim opisom ... kaznenih djela za koje je pravomoćnom presudom Općinskog kaznenog suda u Zagrebu od 14. srpnja 2009. ... [on] proglašen krivim. Naime, Miljenko Galović proglašen je krivim za jedno kazneno djelo iz čl. 213 st. 1 i 2 KZ i četiri kaznena djela iz čl. 215 a KZ, počinjena u razdoblju od veljače 2005. do 3. studenog 2008 godine, a okolnost da je [on] unutar tog razdoblja u dva navrata svojim ponašanjem ostvario obilježja prekršaja iz čl.18 st. 1 Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji na štetu istih oštećenika, za [koji prekršaj] je proglašen krivim presudom prekršajnog suda, nikako se ne može podvesti pod presuđenu stvar, zbog čega nije ostvarena povreda kaznenog zakona iz čl. 368 t. 3 ZKP.“

64. Rješenjem od 27. siječnja 2011. Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je naknadnu ustavnu tužbu koju je podnio podnositelj zahtjeva nedopuštenom. Presudio je da nije nadležan pružiti ustavnosudsku zaštitu protiv odluke Vrhovnog suda povodom zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.

65. Dana 16. ožujka 2012. podnositelj zahtjeva uvjetno je pušten s izdržavanja kazne zatvora.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

I. DOMAĆE PRAVO

66. Mjerodavno domaće pravo u pogledu odsutnosti optuženika u kaznenom postupku sa sjednica žalbenog vijeća izloženo je u predmetu *Arps protiv Hrvatske*, br. 23444/12, stavci 12. – 15., 25. listopada 2016.

67. Mjerodavne odredbe Kaznenog zakona (Narodne novine br. 110/1997 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Zapuštanje ili zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe **Članak 213.**

“(1) Roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja grubo zanemaruje svoje dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta ili maloljetne osobe, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine.¹

(2) Kaznom iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se roditelj, posvojitelj, skrbnik ili druga osoba koja zlostavi dijete ili maloljetnu osobu, prisili je na rad koji ne odgovara njezinoj životnoj dobi, ili na pretjerani rad, ili na prosjačenje, ili je iz koristoljublja navodi na ponašanje koje je štetno za njezin razvitak, ili je općeopasnim radnjama ili na drugi način izloži pogibelji.“

Nasilničko ponašanje u obitelji **Članak 215.a**

„Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.“

68. Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine br. 116/2003), *inter alia*, određen je prekršaj nasilja u obitelji i predviđene su sankcije koje se mogu izreći osobama osuđenima za to djelo. Mjerodavne odredbe glase:

---

¹ Napomena Ureda zastupnika: U izvorniku presude na engleskom jeziku omaškom je umjesto kazne zatvora u trajanju „do tri godine“ navedena kazna zatvora u trajanju „do pet godina“.

Članak 4.

Nasilje u obitelji je:

- svaka primjena fizičke sile ili psihičke prisile na integritet osobe,
- svako drugo postupanje jednog člana obitelji koje može prouzročiti ili izazvati opasnost da će prouzročiti fizičku i psihičku bol,
- prouzročenje osjećaja straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva,
- fizički napad bez obzira da li je nastupila tjelesna ozljeda ili ne,
- verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim nazivima i drugi načini grubog uznemiravanja,
- spolno uznemiravanje,
- uhođenje i svi drugi načini uznemiravanja,
- protupravna izolacija ili ograničavanje slobode kretanja ili komuniciranja s trećim osobama,
- oštećenje ili uništenje imovine ili pokušaj da se to učini.“

Članak 18.

“(1) Član obitelji koji počini nasilje iz članka 4. ovoga Zakona kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom od 1.000,00 do 10.000,00 kuna ili kaznom zatvora do 60 dana.

(2) Član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 5.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 15 dana.

(3) Punoljetni član obitelji koji u nazočnosti djeteta ili maloljetne osobe počini nasilje u obitelji kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 6.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 30 dana.

(4) Punoljetni član obitelji koji ponovi nasilje u obitelji iz stavka 3. ovoga članka kaznit će se za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana.

(5) Ako je nasilje iz stavka 3. ovoga članka počinjeno na štetu djeteta ili maloljetne osobe počinitelj će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 7.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju od najmanje 40 dana.“

69. U svojoj presudi III Kr 50/11-4 od 17. siječnja 2013. Vrhovni je sud presudio kako slijedi:

“ ... nije u pravu podnositelj zahtjeva kada ističe da nije bilo uvjeta za vođenje ovog kaznenog postupka protiv njega, jer je za isti događaj već suđen u prekršajnom postupku...”

Suprotno tvrdnji iz zahtjeva osuđenika, potrebno je reći da je proglašen krivim za jedno produljeno kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz čl. 215.a KZ-a, čije su radnje činjene u više navrata na način da je verbalno napadao oštećenicu, kao i fizički u vremenskom periodu od 26. ožujka 2002. do 25. rujna 2004. godine na način da bi udarao rukama po tijelu i glavi, odguravao, a ona pala na tlo, a inače je invalid koji se kreće pomoću štaka, te u dva navrata udario stolicom po glavi i tijelu.

PRESUDA GALOVIĆ protiv HRVATSKE

U odnosu na tako postavljenu inkriminaciju potrebno je reći da je nasilničko ponašanje osuđenika vršeno u cijelom kriminalnom razdoblju i mimo, u tri navrata, uspostavljene medicinske dokumentacije.

...

...u odnosu na događaj koji predstavlja sam kraj produljenog kaznenog djela i odnosi se na 25. rujna 2009. godine ispostavljena je medicinska dokumentacija i osuđenik je zbog obiteljskog nasilja proglašen krivim u prekršajnom postupku...

Po ocjeni Vrhovnog suda Republike Hrvatske, radi se o produljenom kaznenom djelu iz čl. 215.a KZ, koji se sastoji od više radnji obiteljskog nasilja kojima je oštećenica bila izložena, gotovo svakodnevno, dovodeći je na taj način u ponižavajući položaj zbog čega presuda Prekršajnog suda u K. u odnosu na događaj od 25. rujna 2004. godine nikako ne znači sudsku odluku o identičnoj stvari o kojoj su odlučivali sudovi u redovnom kaznenom postupku. Ovo stoga što je u prekršajnom postupku utvrđena krivnja osuđenog samo za jednu jedinu radnju obiteljskog nasilja koja je izvršena na sam dan 24. rujna 2004., dok se ostale radnje i njihovi oblici [nasilja u obitelji], u odnosu na dva prethodna događaja uopće ne spominju u činjeničnom opisu prekršaja, pa se već iz tih razloga ne može se raditi o presuđenoj stvari, kako to pogrešno sugerira osuđenik u svom zahtjevu...“

II. PRAVO EUROPSKE UNIJE

70. Mjerodavna sudska praksa Suda Europske unije (CJEU) citirana je u predmetu *Bajčić protiv Hrvatske*, br. 67334/13, stavak 15., 8. listopada 2020. Vidi i presudu CJEU-a u spojenim predmetima C-596/16 *Enzo di Puma* i C-597/16 *Antonio Zecca* donesenu 20. ožujka 2018.

III. MEĐUNARODNO PRAVO

71. Konvencijom Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji („Istanbulska konvencija”), koja je u Hrvatskoj stupila na snagu 1. listopada 2018. godine, u mjerodavnom je dijelu predviđeno kako slijedi:

Članak 18. stavak 1.

“Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere za zaštitu svih žrtava od bilo kojih daljnjih djela nasilja.“

Članak 45. stavak 1.

“Stranke će poduzeti potrebne zakonodavne ili druge mjere kako bi osigurale da su kaznena djela propisana u skladu s ovom Konvencijom kažnjiva učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim sankcijama, uzimajući u obzir njihovu težinu.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. I STAVKA 3. TOČAKA (B) I (C) KONVENCIJE

72. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da u postupku pred Županijskim sudom nije imao odgovarajuće vrijeme za pripremu svoje obrane i da se nije mogao braniti ni sam ni uz pomoć odvjetnika jer je o sjednici od 16. veljače 2010. bio obaviješten samo četiri dana unaprijed. Također, nije mu ni pružena mogućnost da prisustvuje toj sjednici. Pozvao se na članak 6. stavak 1. i stavak 3. točke (b) i (c) Konvencije, čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

“1. ... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da ... sud pravično... ispita njegov slučaj ...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

(b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

...”

A. Dopuštenost

73. Sud primjećuje da ovaj dio zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. *Članak 6. stavak 3. točke (b) i (c) – zastupanje po odvjetniku u žalbenom postupku i odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane*

74. Sud smatra da je prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 3. točke (b) Konvencije usko povezan s njegovim prigovorom koji se odnosi na njegovo pravo da bude zastupan po odvjetniku u žalbenoj fazi postupka. Prema tome, pitanja je li poštovano njegovo pravo na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane i je li poštovano njegovo pravo da bude zastupan po odvjetniku moraju se zajedno ispitati.

(a) Tvrđnje stranaka

75. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da, zbog kratkog razdoblja između njegova primitka obavijesti o žalbenoj sjednici i stvarnog održavanja te sjednice, nije imao dovoljno vremena angažirati odvjetnika i na odgovarajući način pripremiti svoju obranu.

76. Vlada je tvrdila da je podnositelj zahtjeva imao dovoljno vremena i mogućnosti za pripremu svoje obrane u žalbenom postupku jer je njegov izabrani odvjetnik E.H. primio prvostupanjsku presudu 13. kolovoza 2009., a i podnositelj zahtjeva i E.H. podnijeli su žalbe protiv te presude. Nakon što je podnositelj zahtjeva otkazao punomoć E.H., domaći su sudovi podnositelju zahtjeva postavili branitelja po službenoj dužnosti te su prihvatili i njegove zahtjeve da kontaktira druge odvjetnike. Nakon što je Vrhovni sud ukinuo drugostupanjsku presudu i vratio predmet žalbenom sudu, žalbeni je sud morao odlučiti o istim žalbama koje je već ispitao, odnosno žalbama koje su u kolovozu 2009. podnijeli podnositelj zahtjeva i E.H.

77. Nacionalni su sudovi prihvatili i podnositeljeve ponovljene zahtjeve da kontaktira druge odvjetnike te su dopustili da ga tri odvjetnika posjete u zatvoru. Podnositelj zahtjeva bio je odgovoran za činjenicu da nije angažirao nekog drugog odvjetnika.

78. Podnositelj zahtjeva bio je obaviješten o sjednici žalbenog suda četiri dana unaprijed, a s obzirom na činjenicu da je žalbeni sud morao odlučiti o žalbama podnesenima u kolovozu 2009., to se razdoblje nije moglo smatrati nedovoljnim za pripremu obrane. Štoviše, kada je podnositelj zahtjeva zatražio odgodu sjednice žalbenog suda za sedam dana, nije objasnio koja je svrha te odgode.

(b) Ocjena Suda

(i) Opća načela

79. Pravo na pošteno suđenje iz članka 6. stavka 1. bezuvjetno je pravo. Međutim, pitanje što predstavlja pošteno suđenje ne može ovisiti o jedinstvenom nepromjenjivom pravilu, već mora ovisiti o okolnostima konkretnog predmeta. Sudu je na temelju članka 6. stavka 1. od primarne važnosti procijeniti ukupnu poštenost kaznenog postupka (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Ibrahim i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 50541/08 i tri druga predmeta, stavak 250., 13. rujna 2016.).

80. Usklađenost s pretpostavkama poštenog suđenja mora se u svakom predmetu ispitati s obzirom na razvoj postupka u cjelini, a ne na temelju izdvojenog razmatranja jednog određenog aspekta ili događaja, iako se ne može isključiti da određeni čimbenik može biti toliko odlučujući da omogućava da se poštenost suđenja ocijeni u ranijoj fazi postupka. Prilikom ocjenjivanja cjelokupne poštenosti postupka, Sud će uzeti u obzir, prema potrebi, minimalna prava navedena u članku 6. stavku 3., koja su primjer pretpostavki poštenog suđenja u odnosu na tipične postupovne situacije do kojih dolazi u kaznenim predmetima. Stoga se ona mogu smatrati posebnim aspektima pojma poštenog suđenja u kaznenom postupku iz članka 6. stavka 1. Međutim, ta minimalna prava nisu cilj sama po sebi: njihov je

suštinski cilj uvijek doprinijeti osiguravanju poštenosti kaznenog postupka u cjelini (ibid., stavak 251.).

81. Članak 6. stavak 3. točka (b) optuženiku jamči „odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane”, pa stoga podrazumijeva da, sadržajno gledajući, aktivnosti obrane koje se poduzimaju u ime optuženika mogu obuhvaćati sve ono što je „nužno” za pripremu glavne rasprave. Optuženiku se mora omogućiti da svoju obranu organizira na odgovarajući način i bez ikakvih ograničenja u pogledu mogućnosti iznošenja svih bitnih argumenata obrane pred raspravnim sudom, te da na taj način utječe na ishod postupka (vidi *Mayzit protiv Rusije*, br. 63378/00, stavak 78., 20. siječnja 2005.; *Moiseyev protiv Rusije*, br. 62936/00, stavak 220., 9. listopada 2008.; *Gregaćević protiv Hrvatske*, br. 58331/09, stavak 51., 10. srpnja 2012.; i *Chorniy protiv Ukrajine*, br. 35227/06, stavak 37., 16. svibnja 2013.).

82. Prilikom ocjenjivanja toga je li optuženik imao odgovarajuće vrijeme za pripremu svoje obrane, osobito je potrebno voditi računa o naravi postupka, kao i o složenosti predmeta i fazi postupka (vidi gore citirani predmet *Gregaćević*, stavak 51., i *Albert i Le Compte protiv Belgije*, 10. veljače 1983., stavak 41., Serija A br. 58). S tim u vezi, Sud napominje da jamstva iz članka 6. stavka 3. točke (b) nadilaze suđenja i obuhvaćaju sve faze sudskog postupka (vidi *D.M.T. i D.K.I. protiv Bugarske*, br. 29476/06, stavak 81., 24. srpnja 2012., i gore citirani predmet *Chorniy*, stavak 38.).

83. Kad je riječ o pravu na odvjetnika, Sud ponavlja da je pravo svakoga tko je optužen za kazneno djelo na djelotvornu obranu odvjetnika, dodijeljenog po službenoj dužnosti ako je potrebno, kako je zajamčeno člankom 6. stavkom 3. točkom (c), jedna od temeljnih značajki poštenog suđenja (vidi *Salduz protiv Turske* [VV], br. 36391/02, stavak 51., ECHR 2008; *Dvorski protiv Hrvatske* [VV], br. 25703/11, stavak 76, ECHR 2015; i *Simeonovi protiv Bugarske* [VV], br. 21980/04, stavak 112., 12. svibnja 2017. (izvadci)). Međutim, dodjeljivanje branitelja samo po sebi ne osigurava djelotvornost pomoći koju branitelj može pružiti svojoj stranci. Ipak, državu se ne može smatrati odgovornom za svaki nedostatak kod odvjetnika koji je postavljen u okviru sustava besplatne pravne pomoći. S obzirom na neovisnost pravne struke od države, vođenje obrane u osnovi je na okrivljeniku i njegovu branitelju, neovisno o tome imenuje li se branitelj iz sustava besplatne pravne pomoći ili se privatno financira. Nadležna nacionalna tijela dužna su na temelju članka 6. stavka 3. točke (c) intervenirati samo ako je propust odvjetnika iz sustava besplatne pravne pomoći da pruži djelotvornu pravnu pomoć očigledan ili ako su na drugi način u dovoljnoj mjeri obaviještena o tom propustu (vidi *Czekalla protiv Portugala*, br. 38830/97, stavak 60., ECHR 2002-VIII, i *Orlov protiv Rusije*, br. 29652/04, stavak 108., 21. lipnja 2011.).

(ii) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

84. Prigovori podnositelja zahtjeva povezani su sa žalbenom fazom postupka i odnose se na podnositeljevu navodnu nemogućnost da pripremi obranu i angažira odvjetnika u kratkom razdoblju između njegova primitka obavijesti o sjednici žalbenog suda i stvarnog održavanja te sjednice. Sud primjećuje da je prvostupanjska presuda donesena 14. srpnja 2009. (vidi stavak 33. ove presude), a 13. kolovoza 2009. dostavljena je E.H., branitelju kojega je izabrao podnositelj (usporedi s gore citiranim predmetom *Chorniy*, stavak 41.). I podnositelj zahtjeva i E.H. podnijeli su žalbe (vidi stavke 36. i 40. ove presude). Podnositelj zahtjeva također je otkazao punomoć E.H. Nakon toga je podnio nekoliko zahtjeva da kontaktira druge odvjetnike.

85. Sud primjećuje da su nacionalni sudovi 9. rujna 2009. podnositelju zahtjeva postavili branitelja po službenoj dužnosti, S.A., (vidi stavak 42. ove presude), nakon što je podnositelj otkazao punomoć E.H. Podnositelj je prigovorio da nema povjerenja u S.A. te je zatražio od suda da mu se omogući da kontaktira druge odvjetnike (vidi stavak 43. ove presude). Njegov je zahtjev prihvaćen – kontaktirao je nekoliko drugih odvjetnika, a tri odvjetnika posjetila su ga u zatvoru (vidi stavke 44., 47. i 48. ove presude). Međutim, podnositelj nije angažirao drugog odvjetnika.

86. Dana 2. studenoga 2009. žalbeni je sud odbio žalbe koje su podnijeli podnositelj zahtjeva i E.H. te je potvrdio prvostupanjsku presudu (vidi stavak 51. ove presude). Dana 20. siječnja 2010. Vrhovni sud ukinuo je presudu žalbenog suda i vratio je predmet na ponovno odlučivanje. Treba naglasiti da je žalbeni sud trebao odlučiti o žalbama koje su podnositelj zahtjeva i E.H. podnijeli 19. odnosno 31. kolovoza 2009. te da u vrijeme kada je Vrhovni sud vratio predmet žalbenom sudu podnositelj zahtjeva nije mogao podnijeti daljnje žalbe ni dopuniti svoje prethodne žalbe. Nema nikakvih naznaka, a podnositelj zahtjeva nikada nije iznio nikakve tvrdnje u tom pogledu, da nije imao dovoljno vremena i mogućnosti za pripremu žalbe, ili da nije imao pomoć odvjetnika u vezi sa žalbom, ili da je bio spriječen u pripremi žalbe u bilo kojem drugom pogledu (usporedi gore citirani predmet *Chorniy*, stavak 40.).

87. Sud naglašava i da je tijekom cijelog suđenja pred prvostupanjskim sudom podnositelja zahtjeva zastupao E.H., odvjetnik po njegovu vlastitom izboru, te da je imao dovoljno vremena i mogućnosti da se posavjetuje s tim odvjetnikom i pripremi svoju obranu (usporedi nasuprot tome *Falcão dos Santos protiv Portugala*, br. 50002/08, stavak 44., 3. srpnja 2012.). Nema ni naznaka da su postojala bila kakva ograničenja broja ili trajanja susreta podnositelja zahtjeva i njegova izabranog odvjetnika E.H. u bilo kojoj fazi postupka (usporedi *Lambin protiv Rusije*, br. 12668/08, stavak 45., 21. studenoga 2017.).

88. Stoga je u fazi kada je Vrhovni sud vratio predmet žalbenom sudu na ponovno ispitivanje žalbi podnositelja zahtjeva i E.H. (vidi stavak 54. ove presude) podnositelj zahtjeva već bio iskoristio pomoć svog izabranog

odvjetnika i imao dovoljno vremena za pripremu obrane. S tim u vezi, Sud napominje da je podnositelj zahtjeva, uz pomoć odvjetnika, iznio svoju obranu pred istražnim sucem (vidi stavak 19. ove presude) i na suđenju pred prvostupanjskim sudom (vidi stavak 30. ove presude) te je u tri navrata dostavio dodatne pisane argumente obrane (vidi stavke 25., 27. i 28. ove presude). Nacionalni sudovi pružili su podnositelju zahtjeva dovoljno prilika da angažira drugog odvjetnika, ali on to nije učinio.

89. U svojoj usmenoj i pisanoj obrani, kao i u žalbama, podnositelj zahtjeva detaljno je analizirao predmet i opširno je upućivao na sve glavne dokaze, uključujući mišljenja vještaka i iskaze svjedoka (vidi stavke 19., 25., 27. – 30. i 36. ove presude; usporedi i gore citirani predmet *Lambin*, stavak 44.).

90. S obzirom na konkretne okolnosti predmeta, Sud smatra da kratko razdoblje između podnositeljeva primitka obavijesti o sjednici žalbenog suda i stvarnog održavanja te sjednice nije dovelo do ograničenja podnositeljeva prava na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane ni njegova prava da bude zastupan po odvjetniku u kaznenom postupku protiv njega do te mjere da bi se moglo reći da nije imao pošteno suđenje.

91. U skladu s tim, nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točaka (b) i (c) Konvencije u tom pogledu.

2. *Članak 6. stavak 3. točka (c) – odsutnost podnositelja zahtjeva sa sjednice žalbenog suda*

(a) Tvrdnje stranaka

92. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je njegovo odsustvo sa sjednice žalbenog suda održane 16. veljače 2010. dovelo do povrede njegova prava da se brani sam.

93. Vlada je tvrdila da je na temelju mjerodavnog domaćeg prava žalbeni sud imao diskrecijsko pravo odlučiti hoće li omogućiti okrivljeniku da prisustvuje sjednici žalbenog vijeća. Nadalje, budući da tužiteljstvo nije podnijelo žalbu protiv prvostupanjske presude i nije bilo pozvano na sjednicu žalbenog vijeća, Vlada je smatrala da podnositelj zahtjeva nije bio stavljen u nepovoljan položaj u odnosu na tužiteljstvo. Nadalje, žalba podnositelja zahtjeva bila je vrlo detaljna i uglavnom se odnosila na ocjenu činjenica. S obzirom na sve te okolnosti, Županijski sud nije imao razloga saslušati ga osobno.

(b) Ocjena Suda

94. Sud napominje da je već utvrdio povredu članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (c) Konvencije u predmetima protiv Hrvatske u kojima je otvoreno slično pitanje kao u ovom predmetu (vidi predmete *Zahirović protiv Hrvatske*, br. 58590/11, stavci 58. – 64., 25. travnja 2013.; *Lonić protiv*

Hrvatske, br. 8067/12, stavci 94. – 102., 4. prosinca 2014., i *Arps protiv Hrvatske*, br. 23444/12, stavci 24. – 29., 25. listopada 2016.).

95. U gore navedenim predmetima Sud je razmatrao iste tvrdnje kao i one koje je Vlada iznijela u ovom predmetu. Nakon ispitivanja svih materijala koji su mu dostavljeni, Sud smatra da Vlada nije izložila nijednu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da u ovom predmetu donese drugačiji zaključak.

96. Prema tome, došlo je do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (c) Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 4. PROTOKOLA BR. 7 UZ KONVENCIJU

97. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je suđeno dva puta za isto djelo. Pozvao se na članak 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju, koji glasi kako slijedi:

“Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.

2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.“

A. Dopuštenost

98. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

99. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je bio dva puta kažnjen za isto djelo dvjema presudama Prekršajnog suda u Zagrebu (vidi stavke 9. i 13. ove presude) i presudom Općinskog suda od 14. srpnja 2009. (vidi stavak 33. ove presude). Tvrdio je da su prekršajni postupci i kazneni postupak imali istu svrhu jer su se prekršaj iz članka 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i kaznena djela iz članka 215.a Kaznenog zakona odnosili na nasilničko ponašanje u obitelji koje obuhvaća iste oblike nasilja i uznemiravanja. Svrha obaju djela bila je utvrditi da je nasilničko ponašanje neprihvatljivo, nezakonito i zabranjeno.

100. Podnositelj zahtjeva tvrdio je i da su dokazi bili izvedeni i ocijenjeni odvojeno u svakom postupku i da sankcije koje su mu izrečene u prekršajnom postupku nisu bile uračunate u kaznu koja mu je u konačnici izrečena u kaznenom postupku.

101. Vlada je svoje tvrdnje usmjerila na osudu podnositelja zahtjeva u prekršajnom postupku od 17. studenoga 2008. (vidi stavak 9. ove presude). Tvrdila je da se njegova osuda u kaznenom postupku za četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji i jedno kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta u razdoblju od gotovo tri godine (od 2005. do 3. studenoga 2008.) ne može smatrati istom kao i njegova osuda u prekršajnom postupku za jedan prekršaj nasilja u obitelji u odnosu na događaje od 3. i 4. studenoga 2008. U kaznenom postupku podnositelj zahtjeva bio je osuđen za brojne činove nasilja koji su se sastojali od uvreda, prijetnji i fizičkih napada počinjenih tijekom duljeg vremenskog razdoblja u odnosu na četiri člana njegove obitelji, dok je u prekršajnom postupku bio osuđen za jedan prekršaj počinjen u odnosu na dva člana njegove obitelji tijekom dva uzastopna dana.

102. Vlada je naglasila da činjenična pozadina događaja od 3. studenoga 2008. u odnosu na koju je podnositelj zahtjeva bio osuđen u kaznenom postupku nije ista kao činjenična pozadina u odnosu na koju je bio osuđen u prekršajnom postupku. U potonjem slučaju podnositelj zahtjeva bio je osuđen jer je 3. studenoga 2008., nakon što je verbalno vrijeđao svoju bivšu suprugu i kćer M.G., nekoliko puta ošamario svoju bivšu suprugu po lijevom obrazu i uhu te joj time nanio lakše tjelesne ozljede (kontuzijske ozljede glave i krvarenje iz uha). Podnositelj zahtjeva bio bi osuđen u kaznenom postupku neovisno o događajima od 3. studenoga 2008. - verbalni napad na kćer M.G. i verbalni i fizički napad na bivšu suprugu Mi.G. - jer nije bilo potrebno navesti svaki pojedini verbalni ili fizički napad na člana obitelji da bi se dokazalo postojanje kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji.

103. Vlada je tvrdila da su ta dva postupka bila blisko povezana u naravi i vremenu i da su predstavljala jedinstven komplementaran odgovor države na nezakonito ponašanje podnositelja zahtjeva. Svrha prekršajnog postupka bila je kažnjavanje svakog događaja zasebno, dok je svrha kaznenog postupka bila zaštita članova obitelji od nasilja kojem su bili izloženi tijekom dužeg razdoblja.

104. Vlada je istaknula da su u oba postupka bili korišteni isti materijalni dokazi, dok je raspravni sud u kaznenom postupku bio obvezan saslušati sve svjedoke osobno te nije mogao koristiti izjave svjedoka dane u prekršajnom postupku. Konačno, podnositeljeva kazna iz prekršajnog postupka uračunata je u njegovu kaznu u kaznenom postupku.

2. *Ocjena Suda***(a) Jesu li svi postupci o kojima je riječ bili kaznene prirode**

105. U usporedivim predmetima protiv Hrvatske koji su se odnosili na prekršaje Sud je, na temelju „kriterija *Engel*” (vidi *Engel i drugi protiv Nizozemske*, 8. lipnja 1976., Serija A br. 22), presudio da je prekršajni postupak „kaznene” prirode u smislu članka 4. Protokola br. 7 (vidi *Bajčić protiv Hrvatske*, br. 67334/13, stavci 27. – 28., 8. listopada 2020.; i, u kontekstu prigovora na temelju članka 6., *Marčan protiv Hrvatske*, br. 40820/12, stavak 33., 10. srpnja 2014.).

106. Uzimajući u obzir prirodu predmetnog djela, zajedno s težinom kazne, Sud ne vidi razlog da odstupi od zaključka donesenog u tim prethodnim predmetima te presuđuje da su se oba postupka u ovom predmetu odnosila na „kaznenu” stvar u autonomnom smislu članka 4. Protokola br. 7.

(b) Jesu li djela za koja je podnositelj zahtjeva progonjen bila ista (*idem*)

107. Pojam „isto djelo”, element *idem* načela *ne bis in idem* u članku 4. Protokola br. 7, pojašnjen je u predmetu *Sergey Zolotukhin protiv Rusije* ([VV], br. 14939/03, stavci 78. – 84., ECHR 2009). Slijedom pristupa usvojenog u toj presudi, jasno je da utvrđivanje toga jesu li predmetna djela bila ista (*idem*) ovisi o ocjeni koja se temelji na činjenicama (*ibid.*, stavak 84.), a ne, primjerice, o formalnoj ocjeni koja se sastoji od usporedbe „bitnih obilježja” djela. Zabrana u članku 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju odnosi se na kazneni progon ili suđenje za drugo „djelo” ukoliko potonje proizlazi iz istovjetnih činjenica ili činjenica koje su bitno iste (*ibid.*, stavak 82.). Prema mišljenju Suda, izjave o činjenicama koje se odnose i na djelo za koje je podnositelju zahtjeva već suđeno i na djelo za koje je optužen odgovarajuća su polazna točka za njegovo odlučivanje o pitanju jesu li činjenice u oba ta postupka bile istovjetne ili bitno iste (vidi, s tim u vezi, gore citirani predmet *Sergey Zolotukhin*, stavak 83.). Sud se prilikom ispitivanja stoga treba usredotočiti na one činjenice koje predstavljaju skup konkretnih činjeničnih okolnosti koje uključuju istoga okrivljenika i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru, a čije postojanje treba dokazati kako bi se osigurala osuđujuća presuda ili pokrenuo kazneni postupak (*ibid.*, stavak 84.).

108. U ovom predmetu podnositelj zahtjeva prvo je osuđen u prekršajnom postupku u odnosu na dva odvojena događaja – presudama od 16. siječnja 2008. u odnosu na događaj koji se dogodio 10. siječnja 2008. (vidi stavak 9. ove presude), a zatim presudom od 17. studenoga 2008. za događaj od 3. studenoga 2008. (vidi stavak 13. ove presude).

109. Nakon toga je u kaznenom postupku podnositelj zahtjeva optužen i 14. srpnja 2009. proglašen krivim za četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji počinjena na štetu članova njegove obitelji u razdoblju od veljače 2005. do studenoga 2008. godine. Sud primjećuje da je osuda

podnositelja zahtjeva u kaznenom postupku, iako se u njoj ne upućuje izričito na neki konkretan događaj od 10. siječnja 2008., jasno obuhvaćala razdoblje od veljače 2005. do studenoga 2008., pa je stoga implicitno obuhvaćala sve događaje koji su se možda dogodili tijekom tog razdoblja.

110. S druge strane, u presudi kaznenog suda izričito se upućuje na događaj od 3. studenoga 2008. u odnosu na koji je podnositelj zahtjeva proglašen krivim u prekršajnom postupku 17. studenoga 2008. (vidi stavak 13. ove presude). I u odluci donesenoj u prekršajnom postupku 17. studenoga 2008. i u presudi donesenoj u kaznenom postupku 14. srpnja 2009. upućuje se na iste riječi koje je podnositelj zahtjeva izgovorio svojoj kćeri i bivšoj supruzi te na fizički napad podnositelja zahtjeva na štetu potonje. U objema odlukama ti su događaji opisani gotovo istim izrazima i jasno upućuju na iste događaje od 3. studenoga 2008.

111. Istodobno, Sud primjećuje da je optužni prijedlog u kaznenom postupku sadržavao niz dodatnih činjenica koje nisu bile obuhvaćene odlukom u spornom prekršajnom postupku, odnosno činove nasilja u obitelji na štetu podnositeljeve mlađe kćeri Z.G. i njegova sina H.G., kao i, najznačajnije, činjenicu da se nasilničko ponašanje podnositelja zahtjeva događalo tijekom dužeg vremenskog razdoblja (vidi stavak 23. ove presude). Kazneni postupak stoga se odnosio na kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji kako je određeno člankom 215.a Kaznenog zakona (vidi stavak 69. ove presude). Štoviše, u osudi za kazneno djelo navedeno je nekoliko primjera nasilničkog ponašanja podnositelja zahtjeva na štetu članova njegove obitelji i izričito je navedeno da je takvo ponašanje kulminiralo događajem od 3. studenoga 2008. (vidi stavak 33. ove presude). Iz toga proizlazi da je uključivanje događaja od 3. studenoga 2008. poslužilo samo za davanje primjera jednog slučaja - konkretno, najnasilnijeg - podnositeljeva kažnjivog ponašanja koje je trajalo približno tri godine i uzrokovalo strah, tjeskobu i rizik za živote članova njegove obitelji (vidi stavak 33. ove presude). Drugim riječima, domaći su sudovi nastojali pokazati da je ponašanje podnositelja zahtjeva, koje je u nekoliko navrata bilo sankcionirano u prekršajnim postupcima, na kraju doseglo takav prag ozbiljnosti da se moglo razmatrati i kazniti na temelju kaznenog zakona.

112. Sud primjećuje da su činjenice za koje je podnositelj zahtjeva već bio osuđen u dva sporna prekršajna postupka bile sastavni dio naknadnog kaznenog postupka. Sud stoga prihvaća da su činjenice u naknadnom kaznenom postupku djelomično bile istovjetne činjenicama u dvama prekršajnim postupcima kojima se prigovara. S obzirom na to, mora se isključiti svako moguće proizvoljno postupanje od strane pravosudnog sustava u suprotnosti s načelom *ne bis in idem* u tim postupcima. Sud će stoga ispitati je li došlo do dupliciranja (*bis*) postupka u suprotnosti s člankom 4. Protokola br. 7.

(c) Je li došlo do dupliciranja postupka (bis)

113. Kako je Veliko vijeće objasnilo u predmetu *A i B protiv Norveške* ([VV], br. 24130/11 i 29758/11, stavak 130., 15. studenoga 2016.), članak 4. Protokola br. 7 ne isključuje vođenje dvaju postupaka ako su ispunjeni određeni uvjeti. Konkretno, kako bi Sud bio uvjeren da nije došlo do dupliciranja suđenja ili kazne (*bis*) koje je zabranjeno člankom 4. Protokola br. 7, tužena država mora uvjerljivo pokazati da su dotična dva postupka bila „dovoljno međusobno povezana u naravi i u vremenu”. Drugim riječima, mora pokazati da su postupci bili kombinirani na integriran način tako da čine koherentnu cjelinu. To podrazumijeva ne samo da svrhe koje se nastoje ostvariti i sredstva koja se koriste za njihovo ostvarenje trebaju biti u naravi komplementarni i povezani u vremenu nego i da moguće posljedice takve organizacije pravnog postupanja prema spornom ponašanju trebaju biti razmjerne i predvidljive osobama koje su njima pogođene (*ibid.*, stavak 130.). Kad je riječ o uvjetima koje je potrebno ispuniti kako bi se dvojni kazneni i upravni postupci smatrali dovoljno povezanim u naravi i vremenu i time sukladnima kriteriju *bis* iz članka 4. Protokola br. 7, materijalni čimbenici za određivanje toga postoji li dovoljno bliska povezanost u naravi uključuju:

- pitanje jesu li se različitim postupcima nastojale ostvariti komplementarne svrhe te time odgovoriti, ne samo *in abstracto* već i *in concreto*, na različite aspekte spornog društveno nedozvoljenog ponašanja;

- pitanje je li dvojnost dotičnih postupaka bila predvidljiva posljedica, kako u pravu tako i u praksi, istog spornog ponašanja (*idem*);

- pitanje jesu li relevantni postupci vođeni na takav način da se što više izbjegne svaka dodatna šteta koja proizlazi iz dupliciranja postupka, a posebice dupliciranja u prikupljanju i ocjeni dokaza, ponajprije odgovarajućom suradnjom između različitih nadležnih tijela kako bi se osiguralo da se činjenice utvrđene u jednom postupku utvrde i u drugom postupku;

- i, iznad svega, pitanje je li kazna izrečena u postupku koji je prvi pravomoćno okončan uzeta u obzir u postupku koji je posljednji pravomoćno okončan kako bi se spriječilo da dotični pojedinac u konačnici snosi prekomjeran teret, s tim da je najmanje vjerojatno da će taj rizik postojati ako postoji mehanizam kojim se osigurava da ukupan iznos svih izrečenih sankcija bude razmjeran (*ibid.*, stavci 131. – 132.).

114. Sud na početku ponavlja da države imaju pozitivnu obvezu na temelju članaka 3. i 8. Konvencije osigurati i održavati odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od nasilja u obitelji (vidi *Ž.B. protiv Hrvatske*, br. 47666/13, stavci 47. i 49., 11. srpnja 2017.). Kad je riječ o primjerenosti pravnog okvira za zaštitu od nasilja u obitelji, Sud primjećuje da u mjerodavnim međunarodnim materijalima postoji konsenzus da su nužne sveobuhvatne pravne i druge mjere kako bi se žrtvama nasilja u obitelji pružila djelotvorna zaštita (vidi, primjerice, stavak 71. ove presude). Te mjere

posebice uključuju kriminalizaciju nasilja u obitelji propisivanjem djelotvornih, razmjernih i odvraćajućih sankcija (ibid., stavak 51.).

115. Sud nadalje napominje da države ugovornice u svojim pravnim sustavima imaju različite pristupe kriminalizaciji nasilja u obitelji. Sud je već utvrdio da se pravna rješenja predviđena Kaznenim zakonom i Prekršajnim zakonom koji su bili primjenjivi u Hrvatskoj u relevantno vrijeme ne čine protivnima mjerodavnim međunarodnim standardima (vidi gore citirani predmet *Ž.B.*, stavci 38. – 39. i 56.). Sud nadalje ponavlja da je na domaćim vlastima bilo da ocijene činjenična utvrđenja i odluče, u skladu s domaćim pravom kako ga tumače nacionalni sudovi, kako bi se ponašanje podnositelja zahtjeva trebalo kvalificirati i procesuirati (vidi *Rohlena protiv Češke Republike*, [VV], br. 59552/08, stavak 55., ECHR 2015).

116. S tim u vezi, Sud primjećuje da je nasilje u obitelji rijetko pojedinačan događaj; ono obično obuhvaća kumulativno i međusobno povezano fizičko, psihološko, spolno, emocionalno, verbalno i financijsko zlostavljanje člana uže obitelji ili partnera te nadilazi okolnosti pojedinačnog slučaja (vidi *Volodina protiv Rusije*, br. 41261/17, stavak 71., 9. srpnja 2019.). Ponavljanje uzastopnih epizoda nasilja u okviru osobnih odnosa ili zatvorenih krugova predstavlja poseban kontekst i dinamiku nasilja u obitelji (vidi ibid., stavak 86.; i *Kurt protiv Austrije* [VV], br. 62903/15, stavak 164., 15. lipnja 2021.). Stoga je Sud već prepoznao da se nasilje u obitelji može smatrati posebnim oblikom produljenog kaznenog djela koje karakterizira trajni obrazac ponašanja (vidi gore citirani predmet *Rohlena*, stavak 72.; i *Valiulienė protiv Litve*, br. 33234/07, stavak 68., 26. ožujka 2013.) u kojem svaki pojedinačni događaj čini sastavni dio šireg obrasca.

117. S obzirom na gore navedeno, Sud primjećuje da je hrvatska zakonodavna vlast u relevantno vrijeme odlučila društveno nepoželjno ponašanje u vidu nasilničkog ponašanja prema članovima obitelji regulirati u obliku integriranog dvojnog procesa. Samo jedan čin nasilja u obitelji, koji nije predstavljao neko drugo kazneno djelo kažnjivo na temelju Kaznenog zakona, trebao je biti sankcioniran kao prekršaj nasilja u obitelji. Takav prekršaj bio je uglavnom usmjeren na događaj i obuhvaćao je širi raspon ponašanja izvan granica tradicionalnog kaznenog prava. Ako je postojao obrazac takvog ponašanja, Kaznenim je zakonom u relevantno vrijeme bila predviđena dodatna mogućnost podnošenja optužnog prijedloga za kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji kako je određeno člankom 215.a Kaznenog zakona. Vrhovni sud Republike Hrvatske protumačio je članak 215.a Kaznenog zakona, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, u sličnim okolnostima kao u ovom predmetu, kao produljeno kazneno djelo kojim se nastoji odgovoriti na ponavljajuće i trajno ponašanje u odnosima (vidi stavak 69. ove presude; vidi i gore citirani predmet *Rohlena*, stavak 72.).

118. Sud primjećuje da je svrha prekršajnog postupka bila pružiti brz odgovor na konkretan slučaj nasilja u obitelji koji sam po sebi nije

predstavljao neko kazneno djelo na temelju Kaznenog zakona kako bi se pravovremeno i djelotvorno spriječilo daljnju eskalaciju nasilja u obitelji i kako bi se pružila zaštita žrtvi. To je u podnositeljevu predmetu učinjeno u više odvojenih navrata (vidi stavke 6., 7., 8., 9. i 13. ove presude). Nakon što je nezakonito ponašanje podnositelja zahtjeva doseglo određeni stupanj težine, protiv njega je pokrenut kazneni postupak s ciljem rješavanja postojeće situacije nasilja na sveobuhvatan način (vidi, *mutatis mutandis*, *A. protiv Hrvatske*, br. 55164/08, stavak 76., 14. listopada 2010.). Pojedinačni događaji sankcionirani u dvama prekršajnim postupcima kojima se prigovara, promatrani zajedno s drugim događajima, pokazali su obrazac ponašanja i doprinijeli su ocjeni ozbiljnosti kažnjivog ponašanja podnositelja zahtjeva, a tek su promatrani u cijelosti pokazivali kumulativni učinak na njegove žrtve. U tim okolnostima Sud nema razloga dovesti u pitanje razloge za takvo djelomično dupliciranje postupka, kojim dupliciranjem se nastojao ostvariti opći interes pružanja brzog i odgovarajućeg odgovora na nasilje u obitelji, koje ima posebno štetne učinke na žrtvu, obitelj i društvo u cjelini, postupnim pojačavanjem odgovora države. Sud napominje da su takvi dvojni postupci predstavljali komplementaran odgovor na društveno neprihvatljivo ponašanje u vidu nasilja u obitelji (usporedi, nasuprot tome, *Nodet protiv Francuske*, br. 47342/14, stavak 48., 6. lipnja 2019.).

119. Sud nadalje naglašava da dupliciranje postupka i kazni može biti dopušteno samo pod uvjetima predviđenima i iscrpno određenima jasnim i preciznim pravilima koja pojedincima omogućuju da predvide koja su djela ili propusti podložni takvom dupliciranju postupka i kazni, čime se osigurava da se pravo zajamčeno člankom 4. Protokola br. 7 kao takvo ne dovodi u pitanje i da se očuva pravna sigurnost. Kad je riječ o pitanju je li dvojnost postupaka mogla biti predvidljiva za podnositelja zahtjeva, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva, nakon što se u više navrata nasilnički ponašao prema članovima svoje uže obitelji, trebao biti svjestan da njegovo ponašanje može imati posljedice kao što su pokretanje prekršajnog postupka za određeni pojedinačni događaj na temelju Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i kaznenog postupka za trajno i ponavljajuće ponašanje u vidu nasilničkog ponašanja u obitelji koje je kriminalizirano na temelju Kaznenog zakona.

120. Kad je riječ o načinu vođenja postupka, Sud primjećuje da je kazneni sud primio na znanje sve prethodne presude u prekršajnim postupcima protiv podnositelja zahtjeva (vidi stavak 33. ove presude) i da je koristio određene materijalne dokaze iz tih postupaka (primjerice, isti zapisnik o utvrđivanju alkohola u krvi od 4. studenoga 2008.; vidi stavke 13. i 33. ove presude). Činjenica da je kazneni sud ponovno odlučio na suđenju saslušati određene svjedoke, kao što su Mi.G. i M.G., može se smatrati svojstvenom značajkom kaznenog postupka i pretpostavkom kojom se štite prava optuženika na temelju članka 6. Konvencije. Sud stoga zaključuje da su suradnja i koordinacija između dvaju sudova bile odgovarajuće i da su ta dva postupka činila koherentnu cjelinu (vidi, *a contrario*, predmet *Kapetanos i drugi protiv*

Grčke, br. 3453/12 i dva druga predmeta, stavci 65. – 74., 30. travnja 2015., u kojem su podnositelji zahtjeva prvo bili oslobođeni optužbi u kaznenom postupku, a kasnije su im izrečene teške upravne novčane kazne za isto ponašanje). Slijedom toga, podnositelj zahtjeva nije pretrpio štetu povezanu s dupliciranjem postupka veću od one koja je bila strogo nužna.

121. Kad je riječ o izrečenim sankcijama, Sud prvo primjećuje da je u svakoj od podnositeljevih osuda u prekršajnim postupcima u obzir bila uzeta kazna koja mu je bila izrečena u prethodnom prekršajnom postupku (vidi stavke 7., 9. i 13. ove presude). Nakon toga je kazneni sud izričito potvrdio da je podnositelj zahtjeva već bio kažnjen u pet prekršajnih postupaka. Isto tako, u kaznu je uračunao vrijeme koje je podnositelj zahtjeva proveo u pritvoru na temelju dviju osuda u prekršajnim postupcima od 10. siječnja 2008. i 17. studenoga 2008. kojima podnositelj zahtjeva prigovara (vidi stavak 13. ove presude). Prema tome, domaći sudovi primijenili su načelo uračunavanja oduzimanja slobode i osigurali da ukupna količina kazni izrečenih podnositelju zahtjeva bude razmjerna težini predmetnog djela (usporedi gore citirani predmet *A i B*, stavak 144.; i usporedi nasuprot tome *Glantz protiv Finske*, br. 37394/11, stavak 61., 20. svibnja 2014., i *Nykänen protiv Finske*, br. 11828/11, stavak 51., 20. svibnja 2014.). Stoga se ne može reći da je podnositelj zahtjeva snosio prekomjeran teret (vidi mjerodavne kriterije izložene u predmetu *A i B protiv Norveške*, citirane u stavku 113. ove presude).

122. Konačno, razmatrajući povezanost različitih postupaka u vremenu, Sud primjećuje da element vremena u posebnom kontekstu nasilja u obitelji s obzirom na njegovu posebnu dinamiku (vidi stavak 116. ove presude) poprima posebno značenje. U tom je kontekstu važno to da domaći kaznenopravni sustav djelotvorno rješava slučajeve nasilja u obitelji, pojedinačno i sveukupno, stvarajući odgovarajuće odvraćajuće učinke koji mogu osigurati djelotvorno sprječavanje nezakonitih činova (vidi, primjerice, *Bălșan protiv Rumunjske*, br. 49645/09, stavci 71. i 87., 23. svibnja 2017.; vidi i stavak 71. ove presude). Kao što je već navedeno, u ovom su predmetu vlasti intervenirale, kad su bile obaviještene, svaki put kad je došlo do izoliranog slučaja nasilja u obitelji kako bi žrtvama pružile neposrednu pomoć (vidi stavke 6., 7., 8., 9. i 13. ove presude). Nakon što je niz događaja koji su se dogodili relativno vremenski blizu, odnosno u razdoblju od približno tri godine, dosegao određeni stupanj težine i „kulminirao” (kako je to naveo domaći kazneni sud; vidi stavak 33. ove presude) događajem od 3. studenoga 2008., vlasti su pokrenule posljednji prekršajni postupak, a otprilike mjesec dana nakon toga i kazneni postupak za produljeno kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji iz članka 215.a Kaznenog zakona (vidi stavke 11. i 17. ove presude, vidi i gore citirani predmet *Rohlana*, stavci 20., 33., 61. i 72.). Štoviše, kaznena istraga započela je 3. prosinca 2009., nakon što je Prekršajni sud u Zagrebu proglasio podnositelja zahtjeva krivim za nasilje u obitelji u vezi s posljednjim događajem (vidi stavak 13. ove

presude), a protiv podnositelja je podnesen optužni prijedlog 26. siječnja 2009., dva dana prije nego što je presuda u prekršajnom postupku postala pravomoćna (vidi stavke 17. i 23. ove presude). Stoga je zanemariva bilo koja šteta koja je mogla nastati za podnositelja zahtjeva zbog istovremenog vođenja tih dvaju postupaka u tako kratkom razdoblju. Kazneni postupak nakon toga je trajao osam mjeseci u prvom stupnju i još dvije i pol godine u žalbenoj fazi i pred Ustavnim sudom. Stoga je Sud uvjeren da su različiti postupci bili dovoljno povezani u vremenu da se naknadno pokretanje kaznenog postupka ne može smatrati zloupotrebom (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *A i B protiv Norveške*, stavak 151.; i usporedi nasuprot tome *Johannesson i drugi protiv Islanda*, br. 22007/11, stavak 54., 18. svibnja 2017.; i gore citirani predmet *Kapetanios*, stavak 67.).

123. Zaključno, prema mišljenju Suda, ciljevi kažnjavanja kojim se odgovara na različite aspekte istog ponašanja trebaju se razmatrati u cjelini, a u ovom su predmetu ostvareni vođenjem dvaju predvidljivih komplementarnih vrsta postupaka koji su, kako to zahtijeva sudska praksa Suda, bili dovoljno povezani u naravi i u vremenu da bi se smatralo da čine dio integriranog sustava sankcija prema hrvatskom pravu za djela nasilja u obitelji. U tim je postupcima postojala odgovarajuća razina suradnje između sudova, a izrečene kazne, promatrane zajedno, nisu podnositelju nametnule prekomjeran teret, već su bile razmjerne težini djela. U svjetlu gore navedenog, Sud utvrđuje da nije došlo do zloupotrebe prava države da izrekne kaznu (*jus puniendi*) i ne može zaključiti da je podnositelj zahtjeva pretrpio bilo kakvu nerazmjernu štetu kao posljedicu dupliciranja postupka i kazni u situaciji u kojoj je kazneni postupak za produljeno kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji vođen nakon što je u prekršajnim postupcima doneseno pet prethodnih osuda za pojedinačna djela koja su bila sastavni dio obrasca ponašanja podnositelja zahtjeva (vidi, *a contrario*, gore citirani predmet *Kapetanios i drugi*, stavci 65. – 74.; vidi i mjerodavnu sudsku praksu CJEU-a citiranu u stavku 70 ove presude). Umjesto toga, ti postupci i kazne činili su koherentnu i razmjernu cjelinu kojom je bilo omogućeno kažnjavanje i pojedinačnih djela koja je počinio podnositelj zahtjeva i obrasca njegova ponašanja na djelotvoran, razmjeran i odvrćajući način (vidi, *mutatis mutandis*, gore citirani predmet *A i B protiv Norveške*, stavci 112., 130. i 147.; i gore citirani predmet *Bajčić*, stavak 46.).

124. Iz toga proizlazi da nije došlo do povrede članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

125. Člankom 41. Konvencije predviđeno je:

“Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

126. Podnositelj zahtjeva potraživao je 856.000,00 hrvatskih kuna (HRK; približno 114.130,00 eura (EUR)) na ime naknade materijalne štete zbog gubitka plaće u razdoblju koje je proveo u pritvoru i na izdržavanju kazne zatvora, gubitka dobiti i neodržavanja kuće. Potraživao je i naknadu nematerijalne štete u iznosu od 700.000,00 kuna (približno 93.300,00 eura).

127. Vlada je te zahtjeve smatrala pretjeranima, neosnovanima i nepotkrijepljenima.

128. Sud ne nalazi nikakvu uzročno-posljedičnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete, stoga odbacuje taj zahtjev. S druge strane, utvrđuje da je podnositelj zahtjeva zasigurno pretrpio nematerijalnu štetu kao rezultat utvrđene povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (c) Konvencije, koja se ne može nadoknaditi samo utvrđivanjem povrede. Procjenjujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositelju dosuđuje iznos od 1.500,00 eura na toj osnovi, uvećan za sve poreze koji bi mu se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

129. Podnositelj zahtjeva potraživao je i 10.000,00 kuna (približno 1.360,00 eura) na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

130. Vlada je taj zahtjev smatrala pretjeranim, neosnovanim i nepotkrijepljenim.

131. Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva nije ispunio pretpostavke navedene u pravilu 60. stavku 2. Poslovnika Suda jer nije specificirao svoj zahtjev za troškove i izdatke niti je dostavilo bilo kakve dokumente kojima ga potkrepljuje iako je bio pozvan to učiniti. U tim okolnostima, Sud ne dosuđuje ništa po toj osnovi (pravilo 60. stavak 3.).

C. Zatezna kamata

132. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točaka (b) i (c) Konvencije u pogledu kratkog razdoblja tijekom kojeg je podnositelj zahtjeva morao pripremiti svoju obranu prije sjednice žalbenog suda;

PRESUDA GALOVIĆ protiv HRVATSKE

3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. i stavka 3. točke (c) Konvencije u pogledu odsutnosti podnositelja zahtjeva sa sjednice žalbenog vijeća;
4. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju;
5. *presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, iznos od 1.500,00 EUR (tisuću petsto eura), uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju, na ime naknade nematerijalne štete, koji je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate;
  - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedeni iznos koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
6. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 31. kolovoza 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Renata Degener
Tajnica

Péter Paczolay
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524